

Egyházaskozár templomai

A mai település határában a középkorban több falu élt. Közülük a Kozár, Nagy- vagy Felső-kozár, illetve Egyházaskozár néven is előforduló possessióról tudjuk, hogy plébániatemploma a 14. században Szent Mihály arkangyal tiszteletére volt felszentelve, és egészen a török időkig működött.

Egy 1686-ban keletkezett forrás szerint „Ezen helység felől mostani ember nem emlékezik, hogy falu lett volna, mindazonáltal régenen jó falunak költött lenni, a mint főnnálló szép, tornyos kötemplomáról, mind pedig a régi falu telekjeiről kitetszik.” A közeli – a török időkben szintén elpusztult – Kiskozár területén is előkerültek egy templom romjai. Az 1810-ben kelt bikali egyházlátogatási jegyzőkönyv tanúsága szerint 1800 után ennek köveiből építették újjá az evangélikus templomot, ám mivel ez is szép tornyos épületről beszél, nem kizárt, hogy az egykori plébániatemplom anyagát használták fel. Az újjáéledő településen először a szerbek építették fel vályogtemplomukat, és 1755-ben már kibővítették a Rácsaroknak nevezett dombocskán álló épületet. A katolikusok eközben Bikalra jártak misére, az evangélikusokat pedig a mekényesi lelkész gondozta.

Birkenstock János buzgalmának köszönhetően Esterházy Miklós herceg 1782-ben engedélyezte az evangélikus templom felépítését, telket biztosított és építőanyaggal támogatta a közösség elképzeléseit. Birken-

stock uram kitett magáért, Pécsről hívott mesterembereket, akik úgy építették meg az épületet, hogy amikor 1786-ban megszűntek a protestáns templomokra vonatkozó korlátozások, könnyűszerrel alakították ki a harangoknak otthont adó tornyot, és nyitottak bejáratot az utcára. Így aztán a kozáriaké lett az ország első evangélikus temploma, amely tornyot kapott. 1787. június 24-én már három harang zúgott a felszentelés napján, amelyből az egyiket Birkenstock – a néphagyomány szerint – még Felsőnánáról hozta magával.

Hiába volt azonban a torony, majd az erre szerelt csodálatos óra, az 1800-ban bekövetkezett tűzvész mindent elpusztított, és előlről kellett kezdeni az óriási összegre rúgó építkezést. Ekkor került sor a copf stílusú kialakításra, és a település határában álló műhelyekben 150.000 téglát égettek ki, mire 1819-re újra felépítették az Isten házát. Az új, ma is használt 16 regiszteres orgonát Marschall József bonyhádi mester készítette, míg to-

ronyórát Eszékről rendeltek Szégart György órás mestertől. Ezt Bene József evangélikus lelkész, az újjáépítés legfőbb szervezője már nem élhette meg, 1807-ben elhunyt, a közösség pedig hálából – a lelkészek közül egyedülként – a templomba temette el a feleségével együtt. Sírjukat ma emléktábla jelzi.

A templom következő átépítésére Guggenberger János lelkészsége idején, 1869-ben került sor, amikor az életveszélyessé vált tornyot visszabontották, és a helyére újat emeltek. A templom berendezése, az oltár, a szószék, a festett fakarzat, a padok a 19. század végén készültek. 1936-ban a faszerkezetek cseréjét végezték el, és ekkor kapott új tetőt a templom. A szerbek elvándorlásával üresen maradt ortodox templomot 1924-ben elbontották, ma már csak néhány dűlőnév, és az egykori rác iskola neve emlékeztet ittlétükre. Az evangélikusok közül 1902-ben vált ki egy kisebb csoport, amely megalapította a helyi baptista gyülekezetet, akik az 1930-as években már híres énekkarral büszkélkedhettek. A kezdeti konfliktusok után példás együttélés jellemzi a két egyház viszonyát.

A csángók betelepítése miatt megváltozó vallási arányoknak megfelelően mára a katolikusok is büszkélkedhetnek önálló templommal, amelyet 1996-ban Máyer Mihály megyés püspök szentelt fel Szent István tiszteletére. Mára tehát két takaros templomtorony néz szembe egymással Egyházaskozár főterén az újrakezdés kötelességére figyelmeztetve, és bízva abban, amit Murmann Mihály lelkész az első templom felszentelésekor prédikált: „Mindaddig megsegített bennünket az Úr”.

LEJEGYZETTE: DR. VARGA SZABOLCS

FOTÓK: MÜLLER NÁNDOR

